

10 + 1 raných projevů autismu

Atypický vývoj může být u některých dětí s autismem rozpoznatelný již v kojeneckém věku. Do dvou let jde obvykle o projevy, které často nebývají primárně spojené s autismem. Dítě bývá neklidné, hyperaktivní, nebo naopak příliš pasivní. Může často křičet, vztekat se a být obtížně utěšitelné, nebo naopak projevovat málo emocí. Může být výrazně úzkostné, a i v rámci rodiny se fixovat jen na jednu osobu, nebo se naopak vůbec nebát a neprojevovat připoutání k blízkým osobám. U dítěte se mohou projevovat nezvyklé stravovací nebo uspávací zvyky. Zpozornět by se mělo, pokud si už dítě nějakou dovednost osvojilo, používalo a následně na pár týdnů ztratilo. Vývojový regres je přítomný asi u třetiny dětí s autismem. Může se týkat řeči, sociálních dovedností, ale i sebeobsluhy.

 Článek si můžete poslechnout také v audio verzi. Text namluvila Pavla Hradecká. ➔ [AutismPort.cz](https://autismport.cz)

1. Je těžké získat a udržet jeho pohled. Dítě by se mělo přirozeně často podívat do vašich očí, udržet oční kontakt, sledovat vás, dívat se, co pozorujete. Pokud na dítě promluvíte, mělo by zareagovat navázáním očního kontaktu. Děti se od raného věku drží v blízkosti dospělých, dívají se jim do tváře, kontrolují si jejich emoce a dokážou v očním kontaktu vytrvat. Pokud se na vás dítě dívá málo a oční kontakt dlouho neudrží, může jít o časnou známku autismu.

2. Zřídka s vámi sdílí svůj zájem o věci, které mu připadají zábavné nebo je chce. Děti s vámi rády sdílí radost a svůj zájem o aktivity, které je baví. Pokud je něco zaujme, podívají se na vás, začnou na vás žvatlat nebo činnost komentovat slovy, sledují vaše reakce. Stejně tak se děti snaží upoutat vaši pozornost na věci, které by chtěly získat. Rozvíjejí vzájemnou komunikaci, jsou v navazování kontaktu aktivní. Snaží si získat vaši pozornost různými zvuky a gesty, později i slůvky. Zprvu natahují ruku, potom ukazují. Snaží se umístit zajímavý předmět do vašeho zorného pole. Děti s PAS často dávají najevo radost, ale už tolik nesdílejí své potěšení a zájem s druhými. Pokud dítě mezi 15 a 18 měsíci jen natahuje ruku, ale nepodívá se přitom na vás, jen křičí nebo používá vaši ruku jako by to byl nějaký nástroj, může jít o autismus. Pokud se na vás dítě málokdy dívá, když ho něco baví nebo se mu něco daří, může jít o časný projev autismu.

3. Je obtížné získat si pozornost dítěte a zapojit ho do společných činností. Děti se snaží nejen na zajímavé věci upozorňovat, ale také věnují pozornost tomu, co jim předvádí druzí. Rozšiřují si tak své obzory. Rády se zapojují do společných činností jako je kutálení míčem, společné navlékání kroužků na tyčku, stavění komína nebo posílání autíčkem. Pokud bývá pro rodiče těžké získat si pozornost dítěte, i když ho na něco intenzivně upozorňují („Podívej, tady je ...!“), a dítě místo toho sleduje jen ukazující ruku, dívá se někam jinam či úplně odchází, může jít o autismus. Pokud se dítě v 15-18 měsících nezapojuje do společných činností, může jít o autismus.

4. Málokdy reaguje na jméno a řečové pobídky. Řeč, ale i jiné různé formy komunikace a sociálního kontaktu, v dětech vyvolává příjemné pocity a vzbuzuje zájem. Když je oslovíte, zareagují. Čím jsou kojenci a mladší batolata starší, tím pružněji reagují. Už před prvním rokem rozumí jednoduchým pokynům, aniž byste je museli doprovázet gesty. Rozumí názvům předmětů, znají jména osob, reagují na jednoduché pokyny (například „udělej pá-pá“, „kde je táta“, „kde máš nos“), okolo 15-18 měsíců začínají poznávat obrázky, které jste jim pojmenovali. Začínají napodobovat slůvka, která slyší. Děti s autismem málo reagují na slovní podněty, někdy vznikne podezření, že dítě dobře neslyší. Některé děti sice nereagují na řeč, ale specifické zvuky je zaujmou okamžitě.

5. Zřídka se zajímá o vaše emoce. Běžně se vyvíjející dítě velmi často pozoruje obličej druhé osoby, aby si zkontrolovalo emoční výraz a zjistilo, jak si vede. Z výrazu vašeho obličeje chce zjistit, zda je situace bezpečná, zda si vede dobře. Pokud je dítě málo napojené na rodiče a nezjišťuje si zpětnou emoční vazbu od rodičů, může jít o raný projev autismu.

6. Má omezenou mimiku a gestiku. Mimika i gestika malých dětí bývá velmi živá. Na obličejích batolat lze rozpoznat celou škálu emocí díky drobným změnám ve výrazech obličeje. Děti se snadno učí komunikační znaky, používají gesta, aby něco popsaly nebo zdůraznily. Převažující neutrální výraz nebo jen vyjadřování extrémních poloh emocí (radost, vztek) bez živé mimiky a gestiky mohou být znakem autismu.

7. Sporadicky nebo vůbec napodobuje činnost druhých. Děti se hodně učí pozorováním druhých a napodobováním toho, co ostatní dělají a říkají. Od 9 měsíců si děti začínají uvědomovat, k čemu slouží předměty, se kterými se běžně setkávají, jako je například sklenice, lžíce, telefon nebo autíčko. V 16 měsících dítě umí zhruba 16 funkčních úkonů. Znalost funkce předmětů a její procvičování s pomocí napodobování vede k rozvoji řeči a představitosti. Každodenní činnosti si pak procvičují při hře. Předstírají, že pijí, vaří, uklízí apod. Pokud dítě v 15-18 měsících nenapodobuje rodiče, sourozence či další děti, může jít o autismus.

8. Více se zajímá o předměty než o lidi. Děti milují komunikovat s lidmi a většinou dávají přednost kontaktu s lidmi před zkoumáním a manipulací s předměty. Obvykle poměrně pružně přeruší svou aktivitu a dají přednost společné činnosti a sociální interakci. Děti s autismem mohou projevovat nadměrný zájem o konkrétní předměty nebo činnosti a mohou se na ně nadměrně soustředit. Tento zájem může být tak intenzivní, že je obtížné přesunout jejich pozornost od předmětu zájmu k něčemu jinému. Sociálním podnětům věnují méně pozornosti.

i9. Má neobvyklé opakující se pohyby a manipulace s předměty. Kojenci i batolata mají tendenci opakovat činnosti, procvičují si tím své dovednosti. Stereotypní chování se do určité míry vyskytuje u každého člověka. U dětí s autismem je ale nápadně intenzivní, opakování určitých činností či pohybů je nápadné a časté. Může jít o roztáčení předmětů, přesýpání, řazení věcí, otvírání a zavírání dveří. Z pohybů jde o třepání rukama, kroucení zápěstími či poskakování. Přerušení či nějaké narušení jejich činnosti je může stresovat, reagují pak úzkostí nebo afektem.

10. Projevuje nezvyklý zájem o smyslové zážitky. Děti s autismem mohou projevovat velmi silný a neobvyklý zájem o různé smyslové zážitky. Například nadměrně zkoumají určité předměty nebo povrchy hmatem, olizují je, dlouze pozorují předměty či jejich pohyb úkosem, jsou fascinováni světýlky, pouští dokola zvukové hračky, vyluzují zvuky nebo hučí. Stimulace rovnovážného ústrojí se může projevovat kýváním tělem nebo otáčením se kolem své osy či běháním po špičkách. Určitý i opakující se zájem o smyslové vjemy je normální. Pokud je stimulace smyslů neobvyklé intenzity, může jít o projev autismu.

☛ Další informace o raných projevech autismu se můžete dočíst [ZDE](#).

Autorkami textu jsou PhDr. Kateřina Thorová Ph.D. a Mgr. Martina Hodovalová, recenzentkou Mgr. Veronika Hejzlarová.